

БОГДАН БОГДАНОВ

Портрет на професора като интелектуалец

НАЙ-ДОБРИЯТ СПЕЦИАЛИСТ ПО СТАРОГРЪЦКИ У НАС ПРЕВЕДЕ ПЛУТАРХ И ТЕОФРАСТ, СЪЗДАДЕ НОВ БЪЛГАРСКИ УНИВЕРСИТЕТ ОТ НИЩОТО И ДОРИ ЗА КРАТКО БЕ ДИПЛОМАТ В АТИНА. ТВЪРДИ, ЧЕ „ПАТРИОТ“ Е ЛЕСНА ДУМА И ЧЕ НЕ СЕ ПОДАВА НА ЧУВСТВА, ЗАЩОТО ЗА НЕГО СА ВАЖНИ РАЦИОНАЛНОСТТА И ДЕЛАТА

Текст ЛЮБЛЕНА ПАПАЗОВА

„**А**з съм стабилен човек, не обръщам внимание на чувствата. Искам ясно да го кажете“. Хладнокръвната констатация пасва като ръкавица от марокен на професор Богдан Богданов. Един от най-известните специалисти по история и култура на Древна Гърция, основател на Нов български университет, дипломат, философ, ерудит, който си е извоювал правото да гледа отвисоко. Напомня на интелектуалеца в Елада,

който според неговото определение е „един вид жрец и временен герой, посредник на множество участници във винаги нов и различен ритуал“. В семейния му кабинет виси художествена фотография на сина му Иван. Изисканата черно-бяла снимка на семейното куче е част от първата изложба, която аниматорът показва миналата година в София. „Синът ми е много скромен“, лаконичен е родителят, без да изрежда многобройните му успехи по международни фестивали. Един от

филмите се казва „Баща“ и освен че обиколи 100 престижни форума, се върна и с награди като „Златен гълъб“ от Лайпциг. Аниматорът носи името на дядо си, който е незаслужено забравен през годините на комунизма. Всъщност бащата на професор Богдан Богданов е юрист, но заедно с това автор на 70 книги. Освен справочници като речници на псевдонимите, на литературните термини или „Тринадесет века българска литература“, под перото му излизат романизиран-

▲
Младият Богдан Богданов не се поколебал в избора си да следва класическа филология.

◀
Професор Богданов е един от най-тънките познавачи на елинския език и култура в целия свят.

ни биографии на Климент Охридски, хан Крум, Боян Магесника, Авицена. През 1946 година Иван Богданов наивно публикува политическата статия „Между примирието и мира“ - беседа с измислен опонент-комунист, която става причина

ТВОРЧЕСТВОТО МУ ДА БЪДЕ ЗАБРАНЕНО.

Издържа семейството си като адвокат, но продължава да пише.

„От 1948 г. насам той отстояваше няколко десетилетия една сякаш невъзможна кауза - да бъде независим писател или учен-изследовател на „свободна практика“. Тоест да бъде нормален литератор. Вечен полемист, много често оспорван и отричан, той сякаш измори своите опоненти с навлизането си в патриаршеска възраст, застави ги да го приемат, или най-малко - да се примирят с него. Просто ги покори с чудовищната си енергия, с мащабите на делото, с планомерността на създа-

ване и предлагане на все нови и нови книги - все по-амбициозни като замисъл и реализация”, пише за него литературният критик Михаил Неделчев. Иван запалва по книгите и сина си Богдан, който се ражда през 1940 година. Майка му Елена Богданова работи в инвестиционна банка. „Родителите ми ме научиха на дисциплина. В нашето семейство тя винаги е била силна - спомня си професорът. - Когато през 1930-а моят баща Иван Богданов влязъл с шапка в университета, >>

един професор по право се приближил до него, свалил му шапката и му казал: „Момченце, ти си в университет”. Баща ми обаче бил и с вратовръзка, въобще по-елегантен, отколкото е средният професор днес”, иронизира синът, който завършва класическа филология в Софийския университет през 1963-а, когато се наливат основите на социалистическа България и младежите искат да бъдат предимно инженери или хидролози.

Не и той. „Решението ми бе напълно съзнателно. Тогава се кандидатстваше с бала от гимназията. Като желани специалности посочих философията и класическата филология. Влязох и в двете, но най-много исках да уча класическа филология - обяснява Богданов и продължава. - Във формирането ми като класически филолог голямо влияние оказва професор Георги Михайлов. Той събра в пет великолепни тома, написани на латински, сбирка от надписите на старогръцки език по българските земи.” Георги Михайлов,

който освен че е асистент на прочутия литературовед професор Александър Балабанов, на два пъти учи и в Сорбоната, е признат за един от най-опитните оратори и обаятелни педагози на софийската Алма Матер. Той е член-кореспондент на Британската академия и е първият българин избран в нея, член-кореспондент е на Френската академия, както и на Германския археологически институт.

БОГДАНОВ И МИХАЙЛОВ СА УСПЕШЕН ТАНДЕМ

години наред след като младият тогава класик бавно катери стъпалата на научната си кариера. След дипломирането работи като преподавател в университета в родния град на баща си Велико Търново. След 6 години се връща в столицата, вече като асистент по класическа филология в СУ. Пише първите си студии върху Омир, Еврипид и останалите големи в древногръцката литература, активно пре-

вежда Плутарх, Теофраст, но знае, че може повече. Няма как да го постигне заради клеймото „син на фашист”, затова се съгласява да стане сътрудник на ДС. „Допуснах да вляза в тогавашния безреден ред. Така заплатих трите неща, които би трябвало да ми се полагат – да пътувам в чужбина, да се подложам на операция от сърце на Запад и да се хабилитирам”, обяснява решението си той. Следват специализации в Атина и Амстердам, през 1985-а вече е доктор на филологическите науки.

Става един от първите преподаватели в новосъздадената Национална гимназия за древни езици и култури. Поема първия випуск и преподава старогръцки, култура, пише учебници. „Едно образование като класическото, което има толкова дълбок корен, дава бавни резултати”, предупреждава професорът. Не е съгласен с тезата, че реализацията на хуманитарните специалисти, които излизат от гимназията, е трудна. „Виждате новата

„След като има смартфони, ясно е защо хората не се трупат да учат латински. Класическото образование е аристократично”

„Българинът е свикнал да се задоволява с малкото и не се стреми към сложното. Трябва обаче да вземем богатото и хубавото, да станем по-претенциозни“

нагласа в западния свят. След като има смартфони, ясно е защо хората не се трупат да учат латински. Класическото образование е аристократично. Пътят, по който е създадена НГДЕК, е трасиран с покровителство на хора като Людмила Живкова и Александър Фол, което говори за същия аристократизъм. Иначе просто училището нямаше да го има. Тъй че коренът е елитен, а ползата му - сериозна”, обобщава професорът.

Богдан Богданов винаги е застъпвал тезата, че държавата се нуждае от елит - културен, политически. „У нас обаче винаги е съществувала несигурност в елитите заради подмяната им при смяната на политическата среда. При комунизма

ПРИ НАС СЪЩЕСТВУВАШЕ КУЛТУРЕН ЕЛИТ,

при който много неща в тази област се промениха. Имаше сериозни успехи в някои сфери като изобразителното изкуство, за сметка на други като литературата например”.

Той се е движил и сред политическия елит в Гърция, където е посланик от 1991 до 1993 година. Признава, че решението му да приеме поста учудило хората, които го познават. Той също обмислял внимателно предложението, но днес е категоричен, че не е сбъркал. „Гърция ми показва друга визия за политиката и обществото. Тамошните хора имат стари нагласи за живота, които са силни и до днес. В Гърция например усещането за чистота е по-широко от собствения дом. У нас ме дразнят боклуците, липсата на велоалеи, пешеходни пътеки, всички несвършени неща.

БЪЛГАРИНЪТ Е СВИКНАЛ ДА ДЕЛИ НА ЧУЖДО И СВОЕ

и това не е наследство само от комунизма, има по-дълбоки корени. В дома му е чисто и подредено, а какво се случва на общественото място - не го интересува. Не трябва да е така, нужно е да е еднакво хубаво и на двете места.

Не само при нас е така – средният италианец също нарушава правилата, но там съществува една стабилна градска

среда, изградена от много фактори: католическата църква, държавата, и то в продължение на векове. Затова държанието на невъзпитания италианец не влияе на красотата на Италия. Гърция също е различна от България в това отношение, много по-спретната е и подредена”.

В Атина политическият елит бил приятно изненадан, че българският по-

сланик Богданов говори и новогръцки, и старогръцки. „Гърците като малък народ са наясно, че техният език не е популярен. Те обаче уважават стария си език и знаят неговата стойност. У нас това не е така”, анализира специалистът. Спомня си как, когато връчвал акредитивните си писма на президента Константинос Караманлис през 1991-а, двамата си пого- >>

Големите музиканти Милчо Левиев (горе) и Райна Кабаиванска водят майсторски класове в НБУ.

1

3

4

2

(1) Разговор на двама бивши ректори - Боян Биолчев на СУ „Климент Охридски“ и Богдан Богданов на НБУ. (2) Богданов (първият отлясно) като млад преподавател в ИГДЕК (3) На конференция с Ралф Дарендорф,

професор по социология и публицист. (4) С професор Иванка Апостолова, ректор на НБУ в периода 1995-2002 г. на входа на учебното заведение. (5) Родителите на професор Богданов, които от малък го научили на дисциплина.

5

» ворили на родния език на домаки-на. Новоизлюпеният посланик лесно свикнал с протокола, защото винаги е бил дисциплиниран. Едно от

ЛЮБИМИТЕ МУ МЕСТА В ЮЖНАТА НИ СЪСЕДКА Е ОСТРОВ ПАРОС,

точно в средата на Егейско море, въпреки тълпите от туристи, които

го заливат. Не се определя като пътешественик, въпреки че е бил на много места, от които пази хубави спомени. Никога не е изпитвал комплексите на идващия от малка, непозната и бедна страна.

Определя понятието „патриот“ като лесна дума и признава, че не го обича. „За мен е важно да зная в каква страна живея. Аз не познавам чист десен човек у нас. България е много лява. У нас хората живеят просто и скромно,

а казват, че живеят зле. Българинът е свикнал да се задоволява с малкото и не се стреми към сложното. Обикновено то се внася от чужбина. Трябва обаче да искаме богатото и хубавото, да станем по-претенциозни. Надявам се тази нагласа да се зароди у младите и нещата да се променят“.

Всеки ден ги среща по коридорите на Нов български университет, чийто основател е. Професорът, който през ноември ще стане на 76 години, вече води

С професор Волфанг Изер, едно от големите имена на съвременната литературна и културна теория, който е почетен доктор на НБУ.

НАСЛЕДСТВО

Внукът Алеко свири на барабани

10-ГОДИШНИЯТ Алеко Богданов е последната издънка на известната фамилия. Засега обаче е поел по пътя на музиката. Свири на барабани в музикалното училище в София. „Още е малък, рано е да се каже на кого прилича. Много дейно и жизнено дете“, отчита дядото, който бърза да спомене и ролята на майка му Весела в неговото отглеждане. Тя, както и Иван, също се занимава със създаването на кратки филми. Всъщност Весела е причината Иван да учи в

ротердамската академия Willem de Koöping. Той просто тръгва след любимата си, която вече се е дипломирала в училището по приложни изкуства. Връщат се в София като FinFilm, а три години по-късно създават и Comrote Collective. Правят късометражно кино с партньори от много страни. След като семейството е дало на България писател, университетски преподавател, аниматор и фотограф, сега може би е на път да обогати своя принос и с музикант.

само семинари и няма свои собствени студенти. Твърди, че преподаването не му липсва. „Каквото съм могъл, съм дал“, отсича хладнокръвно. Говори за ВУЗ-а обаче като за свое дете.

До снимката на сина му Иван се намира картина на големия художник Иван Кирков. Признава, че се увлича от изобразителното изкуство, но не се определя като колекционер. Гордее се обаче с постоянната експозиция в Нов български университет, в която присъстват и много платна на Кирков. Бърза да похвали и университетския театър. Всъщност идеята за създаването на Нов български университет се

ражда още с падането на комунизма. Датата

10 НОЕМВРИ ЗАВАРВА ПРОФ. БОГДАНОВ НА КОНКУРС ЗА ДЕКАН

в Софийския университет. „Аз, разбира се, не успях, след което се роди твърдата идея да се построи друг университет. Причината - по мое убеждение реформата в Софийския университет или не е възможна, или пък ще стане изключително бавно. Така лека-полека хвърлих всичките си усилия след 1990 година в този нов универси-

тет, който е една много успешна инициатива. Тук, започвайки от начало, успяхме да направим онова, което не се върши у нас, или пък се прави стихийно-вътрешна реформа на начина на образоването. Ние сме учебно заведение, което само си изкарва парите. Това е полезно, макар и да не изглежда много редно. Но при нашите условия е хубаво сам да печелиш, за да не го разпиляваш, както правим всички ние, научени от държавното. Тук поне се знае кое колко струва, пилее се по-малко и всичко е в еднаква степен стандартно: и в моя кабинет, и на двора, и на игрището, дори в тоалетните. Важно е навсякъде да е еднакво хубаво.”

Професорът е наясно, че университетът му няма как да се състезава с Оксфорд, но е убеден, че може много - с програмите, преподавателите, средата. „Това не са думи без стойност“, както казва Богдан Богданов в едно от своите есета. „Същото е и при делата - продължава той. - Постоянно се вършат и работи без значение, но и работи с полезни последствия, част от които са и значителни. Същевременно се извършват и немалък брой дела с видим резултат, каквито са и многото строежи, уреди, машини и произведения на изкуството в човешката среда.” Направеното от професора, няма съмнение, е значително, още повече че е извършено хладнокръвно - без видима емоция, с точни движения, без комплекси, както той сам твърди. Категоричен е, че

НЕ СЪЖАЛЯВА ЗА НИЩО В ЖИВОТА СИ,

както пее Едит Пиаф. Убеден е, че „целият човек е или рефлексивно-рационално, или емотивно устроен. Почестият избор е първото. Може и да се предположи защо. Рефлексивната рационалност е по-доброто и по-ценното, тъй като тя е общ идеал за всички човешки същества, докато емотивността, дори когато е желана, е като че ли нещо по-индивидуално и различно в отделните хора”. Трудно схванахте на първо четене? За вас онези варвари, допли на бял свят много след Омир, са измислили фразата, докато унищожавали храмове и агори: Graeca sunt non leguntur - гръцко е, не се чете. Професор Богданов няма този проблем **В**

„В НБУ поне се знае кое колко струва, пилее се по-малко и всичко е в еднаква степен стандартно”